

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

19. dubna 2012*

„Kasační opravný prostředek — Hospodářská soutěž — Dominantní postavení — Zneužití — Trh zařízení na výkup použitých nápojových obalů — Rozhodnutí konstatující porušení článku 82 ES a článku 54 Dohody o EHP — Výhradní dohody, množstevní závazky a věrnostní slevy“

Ve věci C-549/10 P,

jejímž předmětem je kasační opravný prostředek na základě článku 56 statutu Soudního dvora Evropské unie, podaný dne 18. listopadu 2010,

Tomra Systems ASA, se sídlem v Askeru (Norsko),

Tomra Europe AS, se sídlem v Askeru,

Tomra Systems GmbH, se sídlem v Hildenu (Německo),

Tomra Systems BV, se sídlem v Apeldoornu (Nizozemsko),

Tomra Leergutsysteme GmbH, se sídlem ve Vídni (Rakousko),

Tomra Systems AB, se sídlem v Sollentuně (Švédsko),

Tomra Butikksystemer AS, se sídlem v Askeru,

zastoupené O. W. Brouwer, advocaat, J. Midthjell, advokat a A. J. Ryanem, solicitor,

účastnice řízení podávající kasační opravný prostředek (navrhovatelky),

příčemž další účastníci řízení je:

Evropská komise, zastoupená E. Gippini Fournierem a N. Khanem, jako zmocněnci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalovaná v prvním stupni,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát)

ve složení K. Lenaerts, předseda senátu, R. Silva de Lapuerta (zpravodajka), E. Juhász, G. Arestis a T. von Danwitz, soudci,

generální advokát: J. Mazák,

* Jednací jazyk: angličtina.

vedoucí soudní kanceláře: L. Hewlett, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 9. listopadu 2011,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 2. února 2012,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Svým kasačním opravným prostředkem se navrhovatelky (dále jen „Tomra a další“) domáhají zrušení rozsudku Tribunálu Evropské unie ze dne 9. září 2010, Tomra Systems a další v. Komise (T-155/06, Sb. rozh. s. II-4361, dále jen „napadený rozsudek“, kterým Tribunál zamítl jejich žalobu směřující ke zrušení rozhodnutí Komise COM(2006) 734 final ze dne 29. března 2006 v řízení podle článku 82 [ES] (nyní článku 102 SFEU) a článku 54 Dohody o EHP (věc COMP/E.-1/38-113/Prokent–Tomra, dále jen „sporné rozhodnutí“).

Skutečnosti předcházející sporu

- 2 V napadeném rozsudku shrnul Tribunál skutkový rámec sporu, který mu byl předložen, takto:

„1. Tomra Systems ASA je mateřskou společností skupiny Tomra. Tomra Europe AS koordinuje činnosti evropských distribučních dceřiných společností v rámci skupiny. Distribučními dceřinými společnostmi dotčenými v projednávaném případě jsou Tomra Systems GmbH v Německu, Tomra System BV v Nizozemsku, Tomra Leergutsysteme GmbH v Rakousku, Tomra Systems AB ve Švédsku a Tomra Butikkssystemer AS v Norsku (dále jen společně s Tomra Systems ASA a Tomra Europe AS ‚žalobkyně‘). Skupina Tomra vyrábí automatické přístroje pro výkup nápojových obalů (dále jen ‚RVM‘) – které jsou zařízeními pro výkup použitých nápojových obalů, jež identifikují přinesený obal podle určitých parametrů, jako je tvar nebo čárový kód, a vypočítávají částku zálohy, která má být vyplacena zákazníkovi. [...]

2. Dne 26. března 2001 obdržela Komise [...] stížnost společnosti Prokent AG, německé společnosti působící rovněž v odvětví sběru nápojových obalů, jakož i souvisejících výrobků a služeb. Prokent Komisi žádala o prošetření, zda se žalobkyně dopustily zneužití dominantního postavení tím, že jí bránily vstoupit na trh.

3. Dne 26. a 27. září 2001 provedla Komise šetření v prostorách společností Tomra Systems GmbH v Německu a Tomra Systems BV v Nizozemsku. Dozorčí orgán Evropského sdružení volného obchodu (dále jen „ESVO“) provedl na žádost Komise šetření prostor společností Tomra Systems ASA a jejich dceřiných společností v Norsku.

4. Dne 23. prosince 2002 prohlásily žalobkyně v dopise zaslaném Komisi, že skončily s výhradními dohodami a že již nepoužívají věrnostní slevy.

5. Dne 30. března 2004 předložily žalobkyně program slučitelnosti s pravidly hospodářské soutěže pro skupinu Tomra, platný od 1. dubna 2004.

6. Dne 1. září 2004 zaslala Komise oznámení námitek společnostem Tomra Systems ASA, Tomra Europe AS a dceřiným společnostem skupiny Tomra v šesti státech, které se účastní Dohody o evropském hospodářském prostoru (EHP), na které žalobkyně odpověděly dne 22. listopadu 2004.

[...]

7. Dne 29. března 2006 přijala Komise [sporné] rozhodnutí. V tomto rozhodnutí konstatuje, že žalobkyně porušovaly článek 82 ES a článek 54 Dohody o EHP v průběhu období od roku 1998 do roku 2002 tím, že zavedla vylučovací strategii na německém, rakouském, nizozemském, norském a švédském trhu RVM, a to prostřednictvím výhradních dohod, individualizovaných množstevních závazků a režimů individualizovaných retroaktivních slev, čímž bránily hospodářské soutěži na těchto trzích.

I – Relevantní trh

8. Co se týče relevantního výrobního trhu, [sporné] rozhodnutí uvádí, že pro účely svého posouzení Komise vycházela ze zásady, že existuje zvláštní trh přístrojů na výkup nápojových obalů a jiných špičkových systémů, který obsahuje zejména veškeré RVM, které lze instalovat přes zeď a připojit k zařízení v zázemí, a rovněž celkový trh zahrnující špičkové přístroje i přístroje nižší kategorie. Komise se však rozhodla zachovat jako pracovní základ širší definici trhu, jelikož poskytoval příznivější údaje ve prospěch žalobkyň.
9. Pokud jde o relevantní zeměpisný trh, Komise se v [sporném] rozhodnutí domnívala, že podmínky hospodářské soutěže nejsou v EHP v průběhu posuzovaného období homogenní a že relevantní zeměpisné trhy jsou omezeny na území jednotlivých států.

II – Dominantní postavení

10. V [sporném] rozhodnutí Komise poté, co zejména měla za to, že tržní podíly žalobkyň v Evropě před rokem 1997 trvale přesahovaly 70 %, že od roku 1997 přesahovaly 95 % a že na všech relevantních trzích představuje část trhu ovládaná žalobkyněmi násobek tržních podílů jejich konkurentů, došla k závěru, že skupina Tomra je podnikem v dominantním postavení ve smyslu článku 82 ES a článku 54 Dohody o EHP.

III – Zneužívající jednání

11. [Sporné rozhodnutí uvádí, že žalobkyně vyvinuly strategii mající protisoutěžní cíl nebo účinek jak ve svém jednání, tak v rámci interních diskusí skupiny. Komise v něm tvrdí, že žalobkyně zamýšlely udržet si své dominantní postavení a své tržní podíly zejména bráněním ve vstupu na trh novým hospodářským subjektům, udržováním malé velikosti konkurentů omezováním možností jejich růstu a nakonec oslabováním a odstraňováním konkurentů jejich koupí či jinak. Bylo uvedeno, že tato strategie byla zavedena podepsáním 49 dohod, v období od roku 1998 do roku 2002, mezi žalobkyněmi a určitým počtem řetězců supermarketů, ve formě výhradních dohod, dohod ukládajících individualizovaný množstevní cíl a dohod vytvářejících režimy věrnostních individualizovaných slev se zpětnou účinností.
12. Ze [sporného] rozhodnutí rovněž vyplývá, že ačkoli dohody, klauzule a podmínky objevující se v projednávané věci obsahují různé prvky, jako jsou výslovné klauzule výhradnosti nebo klauzule výhradnosti *de facto*, závazky nebo sliby, ze strany zákazníků, kupovat množství odpovídající významné části jejich potřeb nebo režimy retroaktivní slevy spojené s potřebami uvedených zákazníků nebo kombinaci těchto prvků, zjevně jsou všechny, podle Komise, zamýšleny v kontextu obecné politiky žalobkyň směřující k bránění vstupu na trh, přístupu k odbytištím a možnostem růstu stávajících a potenciálních konkurentů, a v konečném důsledku k jejich vyloučení z trhu způsobem vytvářejícím situaci *quasi* monopolu.
13. Nejprve podle [sporného] rozhodnutí mohou klauzule výhradnosti v rozsahu, ve kterém zákazníci zavazují zásobovat se u dominantního dodavatele pro pokrytí veškerých svých potřeb nebo jejich významné části, ze své povahy způsobit vyloučení z trhu. V projednávané věci Komise – jelikož

žalobkyně mají dominantní postavení na trhu a jelikož tyto klauzule výhradnosti byly uplatněny na část celkové poptávky, o níž se domnívala, že ji může označit za podstatnou – z toho vyvodila, že tyto výhradní dohody uzavřené žalobkyněmi mohly mít a skutečně měly účinek vyloučení, který narušil trh. V[e sporném] rozhodnutí je však konstatováno, že v projednávané věci neexistují okolnosti, které mohou výjimečně odůvodnit výhradnost nebo podobné klauzule, a že žalobkyně ani nedokázaly odůvodnit svá jednání úsporou nákladů.

14. Poté [sporné] rozhodnutí dodává, že slevy poskytnuté pro individualizovaná množství, která odpovídají veškeré nebo téměř veškeré poptávce mají tentýž účinek jako výslovné klauzule výhradnosti, v tom smyslu, že zákazníka vedou k tomu, aby se pokud jde o veškeré nebo téměř veškeré své potřeby zásoboval u podniku v dominantním postavení. Totéž platí pro věrnostní slevy, [jinými slovy] slevy, které podléhají podmínce, že se klient v rozsahu svých veškerých potřeb nebo jejich větší části zásobí u poskytovatele v dominantním postavení. Skutečnost, že je závazek týkající se objemu prodeje vyjádřen buď v absolutních číslech, nebo v procentech, není pro Komisi určující, pokud jde o povahu výhradnosti dotčených dohod nebo podmínek. Pokud jde o dohody uzavřené žalobkyněmi, [sporné] rozhodnutí uvádí, že dohodnuté množství cíle představovaly individualizované závazky, které se lišily zákazník od zákazníka, bez ohledu na jeho velikost a jeho objem nákupu, a které odpovídaly veškerým potřebám zákazníka nebo jejich větší části, či je dokonce přesahovaly. [Sporné] rozhodnutí dodává, že politika žalobkyň spočívající ve vázání svých zákazníků, a zejména svých klíčových zákazníků dohodami, které měly za cíl vyloučit konkurenty z trhu a znemožnit jim růst, jasně vyplývá z dokumentů týkajících se strategie žalobkyň, jejich jednání a nabídek, které učinily svým zákazníkům. Vzhledem k povaze trhu systémů přístrojů na výkup nápojových obalů a zvláštním vlastnostem samotného výrobku, zejména průhlednosti a dosti předvídatelné poptávce jednotlivých odběratelů po RVM v jednotlivých letech, Komise konstatovala, že žalobkyně měly potřebné znalosti trhu, aby mohly reálně odhadnout přibližnou poptávku jednotlivých zákazníků.
15. Ke slevovým praktikám navíc Komise v[e sporném] rozhodnutí poznamenala, že režimy slev byly stanovovány individuálně pro každého odběratele a prahy souvisely s celkovými potřebami odběratele nebo jejich významnou částí. Byly stanovovány na základě odhadovaných potřeb odběratele nebo objemu nákupů dosažených v minulosti. Motivace k výhradnímu nebo téměř výhradnímu nákupu u žalobkyň však byla podle [sporného] rozhodnutí zvlášť silná, když byly takové prahy, jako jsou prahy použité žalobkyněmi, spojeny se systémem, kdy dosažení bonusu nebo prahu výhodnějšího bonusu zvýhodňovalo všechny nákupy zákazníka v posuzovaném období, a nikoliv výhradně objem nákupů, který překračuje příslušnou prahovou hodnotu. Pro zákazníka, který se začal zásobovat u žalobkyň, což je velmi pravděpodobný scénář vzhledem k jejich silnému postavení na trhu, tak vytvářel retroaktivní režim silnou pobídku, aby dosáhl prahové hodnoty s cílem snížit cenu všech svých nákupů u žalobkyň. Bylo uvedeno, že tato pobídka se zvyšovala, čím více se zákazník přibližoval k dotčenému prahu. Komise však konstatovala, že kombinace retroaktivních slev s prahem nebo prahy odpovídajícími celkovým potřebám nebo jejich velké části představovala významnou pobídku pro nákup veškerého či téměř veškerého potřebného zařízení u žalobkyň a uměle zvyšovala náklady přechodu k jinému dodavateli, a to i v případě malého počtu jednotek. Komise z toho došla k závěru, že v souladu s judikaturou je nutné dotčené režimy slev hodnotit jako systém založený na věrnosti, tudíž jako věrnostní slevy.
16. Konečně [sporné] rozhodnutí uvádí, že ačkoli [...] ke zjištění zneužívání ve smyslu článku 82 ES postačuje prokázat, že zneužívající jednání podniku v dominantním postavení směřuje k omezení hospodářské soutěže, nebo vyjádřeno jinak, že takový účinek může mít“, Komise provedla svou analýzu na základě uvážení možných účinků praktik žalobkyň na trhu s RVM. Na tomto základě [sporné] rozhodnutí uvádí, že během celého zkoumaného období, tj. od roku 1998 do roku 2002, byl podíl žalobkyň na všech pěti vnitrostátních posuzovaných trzích poměrně stálý. Zároveň byl podíl jejich konkurentů poměrně slabý a nestálý. Jeden z nich, stěžovatel, který byl úspěšný, opustil trh v roce 2003 poté, co se mu v roce 2001 podařilo získat na německém trhu podíl ve výši

18 %. Ostatní konkurenční společnosti, které prokázaly svůj potenciál a schopnost získat větší podíl na trhu, byly odstraněny tak, že je žalobkyně koupily, jako společnosti Halton a Eleiko. Mimoto se podle Komise vylučovací strategie prováděná žalobkyněmi v období 1998–2002 promítla do změn v rozdělení podílů na vázaném trhu a prodejích účastníků trhu. Mimoto podle [sporného] rozhodnutí začali někteří odběratelé po skončení platnosti výhradních dohod s žalobkyněmi nakupovat více konkurenčních výrobků. Kromě neexistence nárůstu efektivity, která by odůvodňovala praktiky žalobkyň, neexistoval údajně v projednávané věci ani žádný prospěch pro zákazníky. [Sporné] rozhodnutí tak ukazuje, že cena RVM nabízených žalobkyněmi neklesla poté, co se objem prodeje zvýšil, a že naopak ceny během posuzovaného období stagnovaly, či se dokonce zvýšily.

V – Pokuta

17. [Sporné] rozhodnutí uvádí, že posouzení závažnosti zneužití dominantního postavení žalobkyněmi musí zohlednit, že dobrovolně zavedly dotčené praktiky v rámci své vylučovací strategie, ale rovněž i zeměpisný rozsah tohoto zneužití, totiž skutečnost, že zahrnoval pět států, které jsou členy EHP: Německo, Nizozemsko, Rakousko, Švédsko a Norsko. Naproti tomu musí být podle Komise rovněž vzata v úvahu skutečnost, že protiprávní jednání nezahrnovalo na jednotlivých posuzovaných vnitrostátních trzích vždy celé zkoumané období a že na každém z těchto trhů se v průběhu doby mohla intenzita protiprávního jednání měnit.
18. Konkrétně [sporné] rozhodnutí v bodě 394 odůvodnění uvádí, že se protiprávní jednání týká následujících území a období:
- Německo: 1998–2002
 - Nizozemsko: 1998–2002
 - Rakousko: 1999–2001
 - Švédsko: 1999–2002
 - Norsko: 1998–2001
19. Komise se domnívala, že se jednalo o závažné protiprávní jednání a stanovila základní částku pokuty na 16 milionů eur, přičemž vychází z pětiletého období od roku 1998 do roku 2002. Výchozí částka pokuty byla zvýšena o 10 % za každý celý rok protiprávního jednání. Konečně [sporné] rozhodnutí uvádí, že nejsou dány žádné přitěžující nebo polehčující okolnosti.

Výrok rozhodnutí zní takto:

„Článek 1

[Žalobkyně] v období 1998 až 2002 porušovaly článek 82 [ES] a článek 54 Dohody o EHP prováděním vylučovací strategie na vnitrostátních trzích s [RVM] [v Rakousku, Německu, Nizozemsku, Norsku a Švédsku], která zahrnovala výhradní dohody, individualizované množstevní závazky a režimy individualizovaných retroaktivních slev, čímž bránily hospodářské soutěži na těchto trzích.

Článek 2

Za výše uvedené protiprávní jednání se [žalobkyním] ukládá společně a nerozdílně pokuta ve výši 24 milionů eur.

[...]“

Řízení před Tribunálem a napadený rozsudek

- 3 V rámci své žaloby na neplatnost podané proti spornému rozhodnutí k Tribunálu se navrhovatelky dovolávaly šesti žalobních důvodů.
- 4 Napadeným rozsudkem Tribunál všechny tyto žalobní důvody zamítl.

Návrhová žádání účastníků řízení

- 5 Navrhovatelky navrhují, aby Soudní dvůr:
 - zrušil napadený rozsudek;
 - rozhodl spor a zrušil napadené rozhodnutí nebo v každém případě snížil částku uložené pokuty, anebo podpůrně, pokud se Soudní dvůr rozhodne nerozhodnout spor, vrátil věc Tribunálu k rozhodnutí sporu v souladu s rozsudkem Soudního dvora, a
 - uložil Komisi náhradu nákladů řízení před Tribunálem a před Soudním dvorem.
- 6 Komise navrhuje, aby byl kasační opravný prostředek zamítnut a navrhovatelkám byla uložena náhrada nákladů řízení.

Ke kasačnímu opravnému prostředku

- 7 Na podporu svého kasačního opravného prostředku se navrhovatelky dovolávají pěti důvodů vycházejících zaprvé z nesprávného právního posouzení při přezkumu prováděném Tribunálem ohledně protisoutěžního záměru uzavřít trh před konkurencí konstatovaného Komisí; zadruhé z nesprávného právního posouzení a nedostatku odůvodnění ve vztahu k části celkové poptávky, kterou musí pokrývat dohody, aby zakládaly zneužívající praktiku; zatřetí z procesní vady a z nesprávného právního posouzení při vyhodnocování retroaktivních slev; začtvrté z nesprávného právního posouzení a nedostatku odůvodnění při analýze problému, zda dohody, v nichž se navrhovatelky označily za „přednostního, hlavního nebo prvního poskytovatele“, mohly být označeny za „výhradní“; zapáté z nesprávného právního posouzení při vyhodnocování pokuty vzhledem k zásadě rovného zacházení.

K prvnímu důvodu, vycházejícímu z nesprávného právního posouzení při přezkumu prováděném Tribunálem ohledně protisoutěžního záměru uzavřít trh před konkurencí konstatovaného Komisí (body 33 až 41 napadeného rozsudku)

Argumentace účastnic řízení

- 8 Tomra a další mají za to, že při posuzování otázky, zda Komise prokázala protisoutěžní záměr, se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, když odmítl zohlednit důkazy prokazující vůli navrhovatelek účastnit se hospodářské soutěže na základě výkonnosti. Takovéto opomenutí odporuje povinnosti Tribunálu provádět zevrubný soudní přezkum ohledně podmínek článku 102 SFEU.

- 9 Tomra a další tvrdí, že Komise nesprávně vycházela z interních komunikací navrhovatelek ke zjištění protisoutěžního záměru v jejich činnostech, a odmítla důkazy, jež byly s to prokázat, že navrhovatelky se chtěly účastnit hospodářské soutěže na základě výkonnosti.
- 10 Tomra a další tvrdí, že z devadesátého sedmého až sto pátého bodu odůvodnění sporného rozhodnutí vyplývá, že protisoutěžní záměr představoval významnou součást závěru týkajícího se protisoutěžní strategie a že tato úvaha hrála rozhodující úlohu při konstatování protiprávního jednání.
- 11 Komise tvrdí, že tento důvod je nepodložený. Pojem „zneužití“ ve smyslu článku 102 SFEU má totiž objektivní povahu, takže se nevyžaduje případný protisoutěžní záměr.
- 12 Podle názoru Komise však takovýto záměr není irelevantní pro obecné posouzení chování podniku v dominantním postavení. Důkaz takovéhoho jednání by totiž mohl být popřípadě relevantní pro účely výpočtu pokuty, zejména v případě otázky, zda k protiprávnímu jednání došlo úmyslně nebo z nedbalosti.
- 13 Komise ostatně zpochybňuje tvrzení navrhovatelek, podle něhož mělo posouzení důkazů subjektivní povahy významný vliv na zjišťování existence porušení článku 102 SFEU.
- 14 Komise v tomto ohledu zdůrazňuje, že kasační opravný prostředek neoznačuje případné důkazy týkající se úmyslu skupiny Tomra účastnit se hospodářské soutěže na základě výkonnosti, které by nebyly vzaty na zřetel Tribunálem, ani nevysvětluje, čím by takovéto důkazy mohly zpochybnit analýzu uplatňovaných vylučovacích praktik.
- 15 Komise dodává, že navrhovatelky neprokázaly, že jejich praktiky byly odůvodněné z obchodního hlediska. Tribunál tudíž dospěl ke správnému závěru o protisoutěžní strategii skupiny Tomra.

Závěry Soudního dvora

- 16 Svým prvním důvodem kasačního opravného prostředku se navrhovatelky v podstatě snaží dokázat, že Tribunál nesprávně potvrdil údajné konstatování Komise týkající se protisoutěžního záměru v jednání skupiny Tomra, zejména tím, že nezohlednil interní dokumenty svědčící o vůli této skupiny účastnit se hospodářské soutěže na základě výkonnosti.
- 17 K posouzení opodstatněnosti tohoto důvodu je třeba připomenout, že zneužití dominantního postavení zakázané článkem 102 SFEU je pojmem objektivním, který se vztahuje na jednání podniku v dominantním postavení, která mají na trhu, na němž je stupeň hospodářské soutěže již oslabený právě v důsledku přítomnosti takovéhoho podniku, za následek bránění, za použití prostředků odlišných od těch, které jsou používány při běžné soutěži výrobků nebo služeb na základě plnění hospodářských subjektů, zachování stupně hospodářské soutěže, který ještě na trhu existuje, nebo rozvoji této hospodářské soutěže (viz rozsudek ze dne 17. února 2011, Teliasonera, C-52/09, Sb. rozh. s. I-527, bod 27 a citovaná judikatura).
- 18 Nehledě k tomu je Komise v rámci svého přezkumu chování podniku v dominantním postavení a pro účely případného zjišťování takovéhoho postavení povinna zohlednit veškeré relevantní skutkové okolnosti provázející zmíněné chování (viz v tomto smyslu rozsudek viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek British Airways v. Komise, bod 67).
- 19 V tomto ohledu je třeba uvést, že když Komise posuzuje chování podniku v dominantním postavení, jelikož je to nezbytné pro závěr ohledně zneužití takovéhoho postavení, musí nutně posoudit obchodní strategii zmíněného podniku. V tomto rámci se jeví jako správné, že Komise uvádí informace subjektivní povahy, tzn. pohnutky, jež vedou k dotyčné obchodní strategii.

- 20 Případný protisoutěžní záměr je tudíž provázen četnými skutkovými okolnostmi, jež mohou být vzaty na zřetel pro účely zjištění zneužití dominantního postavení.
- 21 Komise však není nikterak povinna prokázat existenci takovéhoho úmyslu v jednání podniku v dominantním postavení pro účely uplatnění článku 102 SFEU.
- 22 V tomto ohledu Tribunál v bodě 36 napadeného rozsudku správně zdůraznil, že je zcela běžné, že se sporné rozhodnutí zaměřuje především na protisoutěžní jednání navrhovatelek, jelikož přesně toto jednání je Komise povinna prokázat. Existence úmyslu provádět hospodářskou soutěž na základě výkonnosti, za předpokladu, že je zjištěna, totiž nemůže prokázat neexistenci zneužití.
- 23 Za těchto okolností Tribunál v bodě 38 téhož rozsudku dále připomněl, aniž se dopustil nesprávného právního posouzení, jak to vyplývá z bodu 20 tohoto rozsudku, že pojem zneužití je pojmem objektivním.
- 24 Tribunál tudíž v bodě 39 napadeného rozsudku dospěl k závěru, že Komise v bodě 97 a následujících odůvodnění sporného rozhodnutí prokázala, že praktiky navrhovatelek zkoumané v jejich souvislostech a kombinované s řadou dalších skutečností, včetně interních dokumentů navrhovatelek, byly s to vyloučit hospodářskou soutěž. Tribunál v témže bodě napadeného rozsudku rovněž správně upřesnil, že Komise nevycházela výhradně z úmyslu nebo strategie navrhovatelek k odůvodnění svého závěru, že došlo k porušení práva hospodářské soutěže. Z bodu 284 odůvodnění, který souvisí s částí zmíněného rozhodnutí věnovaného posouzení Komise, jakož i z konkrétního přezkumu dotčených praktik prováděného od bodu 286 odůvodnění totiž vyplývá, že Komise zdůraznila objektivní povahu jednání porušujícího článek 102 SFEU, k jehož existenci dospěla.
- 25 K tvrzení, podle něhož Tribunál nesprávně posoudil určitý počet dopisů vyměňovaných ve skupině Tomra ohledně úvah týkajících se obchodní strategie navrhovatelek, je třeba mimo jiné uvést, že podle ustálené judikatury z článku 256 SFEU a prvního pododstavce článku 58 statutu Soudního dvora vyplývá, že jedině Tribunál je příslušný zjistit skutkový stav, kromě případu, kdy věcná nesprávnost jeho zjištění vyplývá z písemností ve spise, které mu byly předloženy, a dále tento skutkový stav posoudit. Pokud Tribunál zjistil nebo posoudil skutkový stav, je Soudní dvůr na základě článku 256 SFEU příslušný k výkonu přezkumu právní kvalifikace těchto skutkových okolností a právních důsledků, které z nich Tribunál vyvodil (viz rozsudek ze dne 3. září 2009, Moser Baer India v. Rada, C-535/06 P, Sb. rozh. s. I-7051, bod 31 a citovaná judikatura).
- 26 Soudní dvůr tedy není příslušný ke zjišťování skutkového stavu ani v zásadě k přezkoumávání důkazů, které Tribunál přijal na podporu tohoto skutkového stavu. Pokud totiž tyto důkazy byly řádně získány a byly dodrženy obecné právní zásady a procesní pravidla použitelná v oblasti důkazního břemene a provádění důkazů, přísluší samotnému Tribunálu posoudit hodnotu, kterou je třeba přidělit důkazům, které mu byly předloženy. Takové posouzení tudíž nepředstavuje, s výhradou případu zkreslování těchto důkazů, právní otázku, která by jako taková podléhala přezkumu Soudního dvora (viz výše uvedený rozsudek Moser Baer India v. Rada, bod 32 a citovaná judikatura).
- 27 Zkreslení musí mimoto zjevně vyplývat z písemností ve spise, aniž je nutné provést nové posouzení skutkového stavu a důkazů (viz výše uvedený rozsudek Moser Baer India v. Rada, bod 33 a citovaná judikatura).
- 28 Takovéto zkreslení důkazů však navrhovatelky před Soudním dvorem netvrdily.
- 29 První důvod kasačního opravného prostředku tudíž musí být zamítnut.

Ke druhému důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z nesprávného právního posouzení a nedostatku odůvodnění s ohledem na část celkové poptávky, již musí dohody pokrývat, aby představovaly zneužívající praktiku (body 238 až 246 napadeného rozsudku)

Argumentace účastnic řízení

- 30 Tomra a další uvádějí, že Tribunál se dopustil nesprávného právního posouzení a že dostatečně neodůvodnil zamítnutí tohoto důvodu, jelikož měl za to, že se dohody týkaly dostatečné části celkové poptávky, a tudíž byly s to omezit hospodářskou soutěž.
- 31 Tomra a další mají za to, že úvahy přijaté Tribunálem v tomto ohledu se zakládaly na výrazech, jako je „podstatná“ část, [část, která] „nebyla zdaleka malá“, anebo „vysoký“ podíl. Tribunál v důsledku užití těchto nejednoznačných termínů nepodal vhodné odůvodnění na podporu svého rozsudku.
- 32 Tomra a další zdůrazňují, že Tribunál nepředkládá vhodné kritérium pro určení, zda se dotčené praktiky uplatňují na dostatečné části trhu k tomu, aby jej účinně uzavřely před konkurencí. Jediné kritérium týkající se schopnosti vyloučit jakoukoli konkurenci, na něž odkázal napadený rozsudek, vycházelo z poznámky Tribunálu, podle které museli mít konkurenti navrhovatelek možnost soutěžit na celém trhu. Úvaha Tribunálu, podle níž je každá výhradní dohoda automaticky s to uzavřít trh před konkurencí, představuje nesprávné právní posouzení.
- 33 Tomra a další uvádějí, že Komise měla uplatnit kritérium „minimální životaschopnosti“ nebo jakoukoli jinou vhodnou metodu umožňující zjistit, zda sporné dohody byly s to uzavřít dotyčný trh před konkurencí.
- 34 Komise uvádí, že není pochyb o tom, že se praktiky navrhovatelek týkaly velmi podstatné části relevantního trhu. Navrhovatelky totiž samy uznaly, že v průměru a za posledních pět let, při zohlednění všech pěti trhů, vázaly dotyčné praktiky přibližně 39 % poptávky.
- 35 Komise uvádí, že účinky sporných dohod se nejčastěji odrážely ve významných motivačních účincích na zákazníky skupiny Tomra ohledně volby jejich zdrojů dodávek.
- 36 Komise konečně tvrdí, že používání výrazů jako je výraz „významný“ bylo plně odůvodněno relevantními skutečnostmi. Odůvodnění, jež musí být podáno Tribunálem, by totiž mělo být uvedeno do souvislosti s dotčeným aktem, což bylo v projednávané věci splněno.

Závěry Soudního dvora

- 37 Druhý důvod kasačního opravného prostředku se v podstatě týká odůvodněnosti posouzení Tribunálu ohledně příslušné části relevantního trhu, která musí být dotčena spornými dohodami, aby bylo možno určit, zda tyto dohody byly s to uzavřít trh před konkurencí.
- 38 V otázce úrovně dominantního postavení dotčeného podniku na určitém trhu k prokázání existence zneužívání, z bodu 79 výše uvedeného rozsudku vyplývá, že dominantní postavení uvedené v článku 102 SFEU se týká situace, v níž má podnik hospodářskou sílu, která mu umožňuje bránit zachování účinné hospodářské soutěže na relevantním trhu tím, že mu poskytuje možnost jednat do značné míry nezávisle na jeho konkurentech a zákaznících.
- 39 Z bodů 80 a 81 zmíněného rozsudku ostatně vyplývá, že toto ustanovení nezavádí žádné rozlišení ani žádné úrovně v pojmu dominantního postavení. Pokud má podnik takovou hospodářskou sílu, jakou vyžaduje článek 102 SFEU k prokázání toho, že má dominantní postavení na určitém trhu, jeho jednání musí být posouzeno s ohledem na toto ustanovení. Stupeň tržní síly má nicméně v zásadě důsledky pro určení dosahu účinků jednání dotčeného podniku, a nikoli zneužití jako takového.

- 40 Jak zajisté vyplývá z bodu 239 napadeného rozsudku, Komise nestanovila přesnou prahovou hodnotu, nad níž by praktiky skupiny Tomra mohly vyloučit konkurenty z dotyčného trhu.
- 41 Tribunál ovšem v bodě 240 napadeného rozsudku správně potvrdil úvahu Komise, podle níž skupina Tomra uzavřením významné části trhu omezila vstup jednomu nebo více konkurentům, a tím i intenzitu hospodářské soutěže na celém trhu.
- 42 Jak uvádí Tribunál v bodě 241 napadeného rozsudku, uzavření podstatné části trhu dominantním podnikem totiž nemůže být odůvodněno tím, že ziskatelná část trhu ještě poskytuje dostatečný prostor pro omezený počet soutěžitelů. Jednak by totiž zákazníci, kteří se nacházejí v uzavřené části trhu, měli mít možnost mít v nejvyšší možné míře prospěch z hospodářské soutěže, která je na trhu možná, a soutěžitelé by měli mít možnost soutěžit na základě výkonnosti na celém trhu, a nikoli pouze na jeho části. Zároveň není úkolem dominantního podniku určovat, kolik životaschopných soutěžitelů mu může konkurovat v případě ještě ziskatelné části poptávky.
- 43 Tribunál mimoto v bodě 242 napadeného rozsudku upřesnil, že pouze analýza okolností projednávané věci, taková, jakou je analýza provedená Komisí ve sporném rozhodnutí, může umožnit určení, zda praktiky podniku v dominantním postavení mohou vyloučit hospodářskou soutěž. Bylo by však nepřirozené a *priori* stanovit, jaký by byl ziskatelný podíl trhu, nad jehož rámec by praktiky podniku v dominantním postavení mohly mít účinek vyloučení konkurentů.
- 44 Tribunál tudíž po této analýze okolností projednávané věci v bodě 243 napadeného rozsudku určil, že v průběhu posuzované doby a v posuzovaných zemích nepodléhala hospodářské soutěži významná část (dvě pětiny) celkové poptávky.
- 45 Je třeba mít za to, že závěr Tribunálu není stížen nesprávným právním posouzením.
- 46 K argumentaci navrhovatelek, podle níž měla Komise uplatnit kritérium „minimální životaschopnosti“, postačí uvést, že Tribunál měl správně za to, že určení přesné prahové hodnoty uzavření trhu, nad níž by dotčené praktiky musely být považovány za zneužívající, nebylo nezbytné pro účely uplatnění článku 102 SFEU, a vzhledem ke konstatováním uvedeným v bodě 243 napadeného rozsudku bylo v projednávané věci v každém případě právně dostatečným způsobem prokázáno, že pro ostatní soutěžitele byl trh dotčenými praktikami uzavřen.
- 47 Konečně je k argumentaci navrhovatelek vycházející z nedostatečného odůvodnění Tribunálu ohledně celkové poptávky, kterou by musely sporné dohody pokrývat, aby mohly být považovány za zneužívající, potřeba připomenout, že povinnost odůvodnění nezavazuje Tribunál k tomu, aby podával vysvětlení, ve kterém by se vyčerpávajícím způsobem postupně zabýval každou z úvah uvedených účastníky sporu, a že odůvodnění tedy může být implicitní za podmínky, že zúčastněným osobám umožní seznámit se s důvody, proč Tribunál nevyhověl jejich argumentům, a Soudnímu dvoru disponovat poznatky dostatečnými k tomu, aby mohl vykonat svůj přezkum (viz zejména rozsudek ze dne 16. července 2009, *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. Komise*, C-385/07 P, Sb. rozh. s. I-6155, bod 114 a citovaná judikatura).
- 48 Ze všech výše uvedených poznatků, zejména pak ze skutečnosti uvedené v bodě 42 tohoto rozsudku, však vyplývá, že určení přesné prahové hodnoty uzavření trhu nebylo nezbytné, a že Tribunál při svém odmítnutí výše zmiňované argumentace navrhovatelek neporušil svou povinnost odůvodnění.
- 49 Za těchto podmínek musí tedy být druhý důvod kasačního opravného prostředku v plném rozsahu zamítnut.

K třetímu důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z procesní vady a nesprávného právního posouzení při vyhodnocení retroaktivních slev (body 258 až 272 napadeného rozsudku)

Argumentace účastnic řízení

- 50 Tomra a další tvrdí, že se Tribunál dopustil procesní vady tím, že zkreslil dovolávané argumenty týkající se retroaktivních slev. Napadený rozsudek je navíc stížen nesprávným právním posouzením, jelikož Komise neprokázala, že retroaktivní slevy vedou k cenám nižším než náklady.
- 51 Tomra a další uvádějí, že Komise nepřezkoumala relevantní náklady za účelem zjištění úrovně, nad níž měly ceny uplatňované navrhovatelkami vylučovací účinky. Porovnání mezi cenami a náklady by však bývalo mělo zásadní význam pro posouzení schopnosti retroaktivních slev omezit hospodářskou soutěž.
- 52 Navrhovatelky se dovolávají rovněž dokumentu nazvaného Pokyny k prioritám Komise v oblasti prosazování práva při používání článku 82 [ES] na zneužívající chování dominantních podniků (Úř. věst. 2009, C 45, s. 7, dále jen „Pokyny“) a uvádějí, že tyto pokyny stanovily právě takovéto porovnání, má-li údajné zneužití vyplývat z cen uplatňovaných podnikem v dominantním postavení.
- 53 Tomra a další upřesňují, že Tribunál nezkoumal ani otázku, zda ceny uplatňované navrhovatelkami byly či nebyly nižší než výrobní ceny. Tribunál zejména pominul argument, podle něhož měla Komise za účelem zjištění, zda mohly mít slevy vylučovací účinek, prokázat, že ceny byly natolik nízké, že byly nižší než výrobní ceny.
- 54 Komise má za to, že třetí důvod kasačního prostředku je nepřipustný vzhledem k tomu, že nebyl řádně rozvinut před Tribunálem.
- 55 U merita věci má Komise za to, že tento důvod je neúčinný a v každém případě neopodstatněný.
- 56 Komise uvádí, že i za předpokladu, že by byly navrhovatelky důvodně tvrdily, že otázka „záporných cen“ nepředstavovala ústřední skutečnost jejich argumentace rozvinuté v prvním stupni – kterýžto případ nenastal – ve stádiu kasačního opravného prostředku nepopírají závěr Tribunálu, podle něhož otázka, zda byli konkurenti nuceni nabídnout „záporné“ ceny, není rozhodující pro závěr, že systém retroaktivních slev zavedený skupinou Tomra byl zneužívající.
- 57 Komise připomíná, že sporné slevy se obecně uplatňují na množství představující veškerou potřebu nebo velkou část potřeby každého zákazníka v průběhu daného referenčního období.
- 58 Komise uvádí, že navrhovatelky si sporné rozhodnutí vykládají nesprávně, domnívají-li se, že prokázání „záporných cen“ bylo předpokladem konstatování zneužívající povahy věrnostních systémů.

Závěry Soudního dvora

- 59 Především je třeba zdůraznit, že třetí důvod kasačního opravného prostředku se týká konkrétně údajného přezkumu argumentů v napadeném rozsudku vznesených navrhovatelkami v prvním stupni, které se týkají nutnosti porovnat ceny uplatňované navrhovatelkami s jejich náklady.
- 60 Tribunál se totiž v napadeném rozsudku soustředil na přezkum cen požadovaných skupinou Tomra provedený Komisí v rámci uplatněných slev, zejména pak na otázku, zda tyto slevy nutily konkurenty zmíněné skupiny, aby svým zákazníkům účtovali „záporné“ ceny.

- 61 Navrhovatelky tak Tribunálu vytýkají, že napadený rozsudek byl stížen procesními vadami, jelikož Tribunál nepřezkoumal jejich argumenty vycházející ze vztahu nákladů a cen skupiny Tomra, a dále skutečnost, že se dopustil nesprávného právního posouzení, a to tím, že co se týče meritů věci, nevyžadoval, aby Komise ohledně zneužívající povahy slev uplatňovaných navrhovatelkami přihlédla k otázce, zda uplatňované ceny byly či nebyly nižší než dlouhodobé průměrné marginální náklady navrhovatelek.
- 62 K přípustnosti třetího důvodu kasačního opravného prostředku je třeba především uvést, že se jedná o posouzení Tribunálu ohledně druhého žalobního důvodu (třetí části) a čtvrtého žalobního důvodu uplatněných v řízení v prvním stupni, jež byly Tribunálem spojeny do jediného žalobního důvodu (viz bod 198 napadeného rozsudku). Zmíněná část žalobního důvodu se týkala údajně nepřesných a zavádějících důkazů a hypotéz, z nichž Komise vycházela při posouzení případné schopnosti retroaktivních slev vyloučit konkurenty z trhu.
- 63 V tomto ohledu Tribunál v bodech 247 a 248 napadeného rozsudku zaznamenal argumentaci vznesenou před ním navrhovatelkami tak, jak vyplývala z bodů 102 až 131 žaloby v prvním stupni.
- 64 Ze shrnutí zmíněné argumentace vyplývá, že navrhovatelky zejména tvrdily, že teze Komise týkající se retroaktivních slev vyplývala z úvahy, že tyto slevy umožňovaly skupině Tomra uplatňovat „záporné“ nebo „velmi nízké“ ceny. Z bodu 105 žaloby podané v prvním stupni však vyplývá, že Tomra a další Komisi vytýkají, že nepřezkoumala jejich náklady. Uvedly totiž, že Komise se v bodě 165 sporného rozhodnutí odvolávala na slevy vedoucí k „velmi nízkým cenám“, případně i „záporným cenám“, ale nezkoumala náklady skupiny Tomra, aby zjistila úroveň, pod níž by tyto ceny byly vylučovací či predátorské.
- 65 Vzhledem k těmto skutečnostem je třeba konstatovat, že argumentace, která byla předmětem třetího důvodu, byla před Tribunálem řádně rozvinuta.
- 66 Z toho plyne, že zmíněný důvod kasačního opravného prostředku musí být prohlášen za přípustný.
- 67 K meritů věci je třeba uvést, že podle Komise nemá nepřezkoumání argumentace v napadeném rozsudku týkající se otázky, zda ceny uplatňované skupinou Tomra byly nižší než její dlouhodobé průměrné marginální náklady, žádný dopad na závěr, k němuž dospěl Tribunál ohledně odůvodněnosti analýzy Komise týkající se zneužívající povahy slev uplatňovaných navrhovatelkami.
- 68 Tribunál v bodě 289 napadeného rozsudku správně uvedl, že z hlediska podání důkazu zneužívání dominantního postavení ve smyslu článku 102 SFEU postačí prokázat, že zneužívající jednání podniku v dominantním postavení směřuje k omezení hospodářské soutěže, nebo, jinými slovy, že jednání má nebo může mít takový účinek.
- 69 V případě slev poskytovaných podnikem v dominantním postavení jeho zákazníkům Soudní dvůr zdůraznil, že mohou být v rozporu s článkem 102 SFEU, i když neodpovídají žádnému z příkladů uvedených v jeho odstavci 2 (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek *British Airways*, bod 58 a citovaná judikatura).
- 70 V případech, kdy podnik, jež zaujímá dominantní postavení, používá určitý systém slev, Soudní dvůr rozhodl, že zmíněný podnik toto postavení zneužívá, jestliže uplatňuje, aniž svým zákazníkům ukládá formální povinnost – ať již na základě dohod uzavřených s těmito zákazníky, anebo jednostranně – režim věrnostních slev, tzn. slev vázaných na podmínku, že zákazník, ostatně nezávisle na objemu nákupů, jenž může být značný nebo minimální, pokrývá své potřeby výlučně nebo z významné části u podniku v dominantním postavení (rozsudky ze dne 13. února 1979, *Hoffmann-La Roche*, 85/76, Recueil, s. 461, bod 89 a ze dne 9. listopadu 1983, *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin* v. Komise, bod 71).

- 71 V tomto ohledu je třeba posoudit veškeré okolnosti, zejména kritéria a podmínky poskytování slev, a přezkoumat, zda slevy poskytováním výhody, která není založena na žádném hospodářském plnění, které by ji odůvodnilo, směřují k tomu, aby byla kupujícímu odebrána nebo omezena možnost vybrat si své zdroje zásobování, aby bylo zabráněno přístupu soutěžitelů na trh, nebo k tomu, aby bylo posíleno dominantní postavení narušenou hospodářskou soutěží (viz výše uvedený rozsudek *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. Komise*, bod 73).
- 72 V projednávané věci z bodu 213 napadeného rozsudku vyplývá, že je třeba mít za to, že systém odporuje článku 102 SFEU, jestliže může bránit tomu, aby se zákazníci podniku v dominantním postavení zásobovali u konkurenčních výrobců.
- 73 Naproti tomu, co tvrdí navrhovatelky, účtování „záporných“ cen – tzn. cen nižších, než jsou ceny výrobní – zákazníkům nepředstavuje předpoklad konstatování zneužívající povahy systému retroaktivních slev nabízených podnikem v dominantním postavení.
- 74 Jak správně uvedl Tribunál v bodě 258 napadeného rozsudku, třetí část druhého a čtvrtého žalobního důvodu předneseného v řízení v prvním stupni byla založena na chybném předpokladu. Okolnost, že systémy retroaktivních slev nutí konkurenty fakturovat zákazníkům navrhovatelek využívajícím slev záporné ceny, totiž nemůže být považována za jeden z pilířů, na kterých spočívá napadené rozhodnutí, k prokázání toho, že systémy retroaktivních slev uplatňované navrhovatelkami mohou mít protisoutěžní účinky. Ostatně Tribunál v bodě 259 napadeného rozsudku správně uvedl, že napadené rozhodnutí je založeno na celé řadě jiných úvah, týkajících se retroaktivních slev používaných navrhovatelkami, které umožňují závěr, že tyto typy praktik mohly vyloučit konkurenty v rozporu s článkem 102 SFEU.
- 75 V tomto ohledu Tribunál konkrétněji uvedl, že podle sporného rozhodnutí zaprvé podnět zásobovat se výhradně nebo téměř výhradně u navrhovatelek je zvláště silný, když jsou prahové hodnoty, tak, jak je používají navrhovatelky, spojeny se systémem, kdy dosažení bonusu nebo prahu výhodnějšího bonusu zvýhodňuje všechny nákupy zákazníka v dotčeném období, a nikoliv výhradně objem nákupů, který překračuje dotčenou prahovou hodnotu (bod 260 napadeného rozsudku). Zadruhé byly režimy slev individuální pro každého zákazníka a prahové hodnoty byly stanoveny na základě odhadovaných potřeb zákazníka nebo objemů nákupů uskutečněných v minulosti, a tudíž představovaly významný podnět zásobovat se nezbytným vybavením výhradně nebo téměř výhradně u navrhovatelek, a uměle zvyšoval náklady přechodu k jinému poskytovateli, a to i v případě malého počtu jednotek (body 261 a 262 napadeného rozsudku). Zatřetí se retroaktivní slevy často uplatňovaly na některé z největších zákazníků skupiny Tomra s cílem zajistit si jejich věrnost (bod 263 napadeného rozsudku). Konečně navrhovatelky neprokázaly, že jejich jednání bylo objektivně odůvodněno nebo že způsobilo podstatné nárůsty efektivnosti, které byly důležitější než protisoutěžní účinky dopadající na spotřebitele (bod 264 napadeného rozsudku).
- 76 Z veškerých výše připomínaných úvah obsažených v bodech 260 až 264 napadeného rozsudku tak vyplývá, že Tribunál dospěl k závěru, že třetí část druhého a čtvrtého žalobního důvodu, jež byly předloženy v řízení v prvním stupni, vycházela – co se týče protisoutěžní povahy dotčeného režimu – z chybného předpokladu průkazní síly příznačných rysů tohoto režimu, nezávisle na konkrétní úrovni uplatňovaných cen.
- 77 Tribunál totiž ve své úvaze pokračoval, když v bodě v bodě 266 napadeného rozsudku uvedl, že Komise ve sporném rozhodnutí vůbec netvrdí, že systém retroaktivních slev systematicky vedl k záporným cenám, a ani nikdy netvrdila, že takovéto prokázání je předpokladem pro zjištění, že systémy slev jsou zneužívající.
- 78 Tribunál v tomto ohledu v bodě 267 napadeného rozsudku upřesnil, že vylučující mechanismus, který představují retroaktivní slevy, nevyžaduje, aby dominantní podnik obětoval zisky, neboť náklady na slevy se rozkládají na velký počet jednotek. Retroaktivním poskytnutím slev může být průměrná cena

získaná dominantním podnikem mnohem vyšší než náklady a může přinést v průměru vysoké ziskové rozpětí. Systém retroaktivních slev má však pro zákazníka za následek, že skutečná cena posledních jednotek je z důvodu odsávajícího účinku velmi nízká. Tribunál tedy zamítl jakožto irelevantní tvrzení o nesprávných skutkových posouzeních, jež navrhovatelky uváděly k analýze hladiny cen, kterou navrhovatelky udržovaly, provedené ve sporném rozhodnutí.

- 79 Tribunál tedy v bodech 269 až 271 napadeného rozsudku v podstatě správně rozhodl, že mechanismus věrnostních slev spočíval v této schopnosti, již má poskytovatel, vytěsnit své konkurenty a odsát ve svůj prospěch spornou část poptávky. Při existenci takového obchodního nástroje není tudíž třeba provádět analýzu konkrétních účinků slev na hospodářskou soutěž, vzhledem k tomu, že pro účely zjištění porušení článku 102 SFEU postačuje prokázat, že dotčené jednání může takovýto účinek mít, jak bylo připomenuto v bodě 68 tohoto rozsudku.
- 80 Jelikož je tomu tak, údajné nepřezkoumání argumentů, jež byly vzneseny navrhovatelkami v řízení v prvním stupni, v napadeném rozsudku – ohledně nutnosti porovnat ceny uplatňované navrhovatelkami s náklady navrhovatelek, což stejným způsobem vyjadřuje jak důvod vycházející z procesní vady, tak důvod vycházející z nesprávného právního posouzení – nemůže vést k nesprávnému právnímu posouzení, kterým by byl stížen napadený rozsudek. Komise totiž prokázala zneužití dominantního postavení, a vycházela z dalších úvah uvedených v bodech 260 až 264 napadeného rozsudku, a Tribunál správně konstatoval, že tato analýza byla adekvátní a dostatečná k prokázání takového zneužití. Komise ani Tribunál tak nebyly povinny zkoumat otázku, zda ceny uplatňované skupinou Tomra byly či nebyly nižší než její dlouhodobé průměrné marginální náklady, takže uvedený důvod v kontextu tohoto kasačního opravného prostředku nemůže uspět.
- 81 Argumenty navrhovatelek, podle nichž Pokyny Komise (viz bod 57 tohoto rozsudku) stanoví komparativní analýzu cen a nákladů, nemohou tuto analýzu vyvrátit. Jak totiž uvádí generální advokát v bodě 37 svého stanoviska, Pokyny zveřejněné v roce 2009 nejsou relevantní pro právní posouzení rozhodnutí, jako je sporné rozhodnutí, které bylo přijato v roce 2006.
- 82 Ze všech předcházejících úvah vyplývá, že třetí důvod kasačního opravného prostředku musí být zamítnut.

Ke čtvrtému důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z nesprávného právního posouzení a nedostatku odůvodnění při analýze otázky, zda dohody, v nichž jsou navrhovatelky označovány jako „přednostní, hlavní nebo první poskytovatel“ mohou být považovány za výhradní (body 55 až 67 napadeného rozsudku)

Argumentace účastnic řízení

- 83 Tomra a další mají především za to, že Tribunál nepřezkoumal ani dostatečně neodůvodnil, zda všechny dohody, v nichž byly navrhovatelky smluvními stranami označeny za „přednostního, hlavního nebo prvního poskytovatele“, jež Komise považuje za dohody výhradní, ve skutečnosti směřovaly k tomu, zásobovat se výhradně u navrhovatelek.
- 84 Tomra a další dále uvádějí, že Tribunál opomenul přezkoumat otázku, zda v dohodách neobsahujících formální výhradní povinnost existovaly pro zákazníky navrhovatelek jiné podněty k výhradnímu nákupu u těchto navrhovatelek.
- 85 Komise uvádí, že čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku je nepřípustný, jelikož zpochybňuje posouzení skutkových okolností Tribunálem. Tento důvod kasačního opravného prostředku se totiž omezuje na zpochybnění zjištění Tribunálu, podle něhož smlouvy označující navrhovatelky jakožto „přednostního, hlavního nebo prvního poskytovatele“ implikují závazek výhradnosti. Otázka, zda byly

tyto dohody zúčastněnými stranami chápány jako takovýto závazek, je otázkou skutkovou, která musí být zodpovězena na základě důkazů, jež jsou k dispozici, a nikoli na základě vnitrostátního práva, jímž se zmíněné smlouvy řídily.

- 86 Komise zdůrazňuje, že Tribunál zkoumal rovněž otázku, zda sporné dohody obsahovaly další mechanismy motivující k výhradnímu nákupu u skupiny Tomra. Jedná se ostatně o nový důvod, který je ve stádiu kasačního opravného prostředku nepřipustný.
- 87 Komise konečně uvádí, že čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku nesplňuje podmínky čl. 38 odst. 1 písm. c) jednacího řádu. Jedinou částí kasačního opravného prostředku, v níž navrhovatelky odkazují na dohody, v nichž se skupina Tomra a další označují jakožto „přednostní, hlavní nebo první poskytovatel“, je totiž poznámka pod čarou, která se omezila na uvedení omezeného počtu dohod bez jakékoli vysvětlivky. Takovýto prezentace však nemůže představovat řádně odůvodněný důvod ve smyslu výše uvedeného ustanovení jednacího řádu.

Závěry Soudního dvora

- 88 Čtvrtým důvodem kasačního opravného prostředku navrhovatelky zpochybňují posouzení Tribunálu týkající se skutečnosti, že sporné dohody označující navrhovatelky jakožto „přednostního, hlavního nebo první poskytovatele“ se ve skutečnosti týkaly výhradního zásobování, a rovněž skutečnosti, že Tribunál nepřezkoumal otázku, zda dohody neobsahující formální výhradní povinnost obsahovaly jiné typy mechanismů, jako jsou množstevní závazky nebo slevy, jež měly motivovat zákazníky skupiny Tomra, aby se zásobovali u uvedené skupiny.
- 89 V tomto ohledu je třeba uvést, že uvedený důvod se týká posouzení provedených Tribunálem ohledně zvláštních rysů smluvních vztahů mezi navrhovatelkami a jejich zákazníky. Komise ve sporném rozhodnutí tyto rysy vyhodnotila, a vzala přitom v úvahu velké množství skutkových okolností těchto vztahů.
- 90 Tribunál v bodě 57 napadeného rozsudku na základě důkazů, jež měl k dispozici, určil, že Komise ve sporném rozhodnutí označila za „výhradní“ nebo „přednostní“ různé smlouvy vytvořené navrhovatelkami, a že tyto smlouvy byly jako takové chápány bez ohledu na otázku jejich vymahatelné povahy ve vnitrostátním právu.
- 91 V tomto rámci Tribunál v bodech 58 až 66 napadeného rozsudku, jakož i v bodech 88 až 197 tohoto rozsudku, jako příklad provedl velký počet posouzení týkajících se obchodních vztahů mezi skupinou Tomra a jejími zákazníky. Tribunál při tom zevrubně zkoumal argumenty předkládané navrhovatelkami týkající se podmínek zmíněných vztahů, a tyto argumenty považoval za irelevantní pro kvalifikaci uvedených vztahů Komisí.
- 92 Všechna tato posouzení se tudíž, jak to zdůrazňuje i generální advokát v bodě 60 svého stanoviska, týkala účinků praktik skupiny Tomra a důkazů ohledně tohoto předmětu předložených před Tribunálem, zejména pro mechanismy směřující k pobídce různých klientů zásobovat se výhradně u navrhovatelek.
- 93 Z toho plyne, že argumentace navrhovatelek v tomto předmětu je vedena snahou zpochybnit skutková posouzení Tribunálu.
- 94 Jedině Tribunál je však příslušný zjistit skutkový stav, kromě případů, kdy věcná nesprávnost jeho zjištění vyplývá z písemností ve spise, které mu byly předloženy, a dále pak tento skutkový stav posoudit. Posouzení skutkového stavu, s výhradou případu zkrvení důkazů předložených Tribunálu, tedy nepředstavuje právní otázku, která by jako taková podléhala přezkumu Soudního dvora v rámci kasačního opravného prostředku (viz rozsudky ze dne 21. června 2001, Moccia Irme a další v. Komise,

C-280/99 P až C-282/99 P, Recueil, s. I-4717, bod 78, a ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Recueil, s. I-123, body 48 a 49).

- 95 Je třeba dodat, že navrhovatelky u zmíněných posouzení Tribunálu netvrdily, že došlo ke zkreslení skutečností.
- 96 Z předchozího rovněž vyplývá, že na rozdíl od toho, co tvrdí navrhovatelky, Tribunál podrobně zkoumal, zda sporné dohody obsahovaly pobídky k výhradnímu nákupu u skupiny Tomra, takže napadený rozsudek není v tomto ohledu stížen nedostatkem odůvodnění.
- 97 Konečně je pak u argumentu, podle něhož měl Tribunál zohlednit další podněty zákazníků navrhovatelek, třeba poznamenat, jak to uvádí generální advokát v bodech 71 a 72 svého stanoviska, že Tribunál nebyl v rámci ústního jednání, které se před ním konalo, vyzván k přezkoumání tohoto argumentu.
- 98 Z toho plyne, že zmíněný argument musí být považován za nový právní důvod.
- 99 Kdyby však podle judikatury Soudního dvora bylo účastníku řízení umožněno, aby důvod kasačního opravného prostředku, který před Tribunálem neuplatňoval, vznesl poprvé až před Soudním dvorem, znamenalo by to umožnit mu, aby Soudnímu dvoru, jehož pravomoc je v rámci kasačního opravného prostředku omezena, předložil spor v širším rozsahu, než v jakém jej projednával Tribunál. V rámci kasačního opravného prostředku je totiž příslušnost Soudního dvora omezena na posouzení právního řešení žalobních důvodů, které byly před Tribunálem projednány (viz rozsudek ze dne 1. června 1994, Komise v. Brazzelli Lualdi a další, C-136/92 P, Recueil, s. I-1981, bod 59).
- 100 V důsledku toho musí být čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku odmítnut jako nepřijatelný.

K pátému důvodu kasačního opravného prostředku, vycházejícímu z nesprávného právního posouzení při stanovení pokuty vzhledem k zásadě rovného zacházení (body 310 až 321 napadeného rozhodnutí)

Argumentace účastnic řízení

- 101 Tomra a další uvádějí, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení tím, že navrhovatelkám uložil značně vyšší pokutu, než byla pokuta uložena jiným podnikům nacházejícím se ve srovnatelné situaci.
- 102 Komise má za to, že argumentace podaná navrhovatelkami postrádá právní základ. Předchozí rozhodovací praxe Komise nemůže sama o sobě sloužit za právní rámec pro pokuty ve věcech hospodářské soutěže.
- 103 Komise uvádí, že protiprávní jednání vytýkané navrhovatelkám bylo jednoznačné a navrhovatelky se jej dopustily úmyslně. Neexistovala tudíž žádná zvláštní okolnost, jež by svědčila ve prospěch snížení pokuty. Ostatně základ pokuty určený v projednávané věci částkou 16 milionů eur odpovídal dolní polovině sazby stanovené pro závažná protiprávní jednání.

Závěry Soudního dvora

- 104 Je třeba připomenout, že Soudní dvůr opakovaně rozhodl, že předchozí rozhodovací praxe Komise neslouží jako právní rámec pro stanovení pokut v oblasti hospodářské soutěže a že rozhodnutí týkající se jiných věcí mají v případě diskriminačních zacházení pouze orientační povahu (viz rozsudky ze dne 21. září 2006, JCB Service v. Komise, C-167/04 P, Sb. rozh. s. I-8935, bod 205, jakož i ze dne 24. září 2009, Erste Group Bank a další v. Komise, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P a C-137/07 P, Sb. rozh. s. I-8681, bod 233).
- 105 Skutečnost, že Komise v minulosti uložila pokuty určité úrovně za určité kategorie protiprávního jednání, ji tudíž nemůže zbavit možnosti tuto úroveň zvýšit, je-li to považováno za nezbytné k zajištění provádění unijní politiky hospodářské soutěže, která je i nadále výlučně vymezena nařízením Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 [ES] a 82 [ES] (Úř. věst. 2003, L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205) (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 28. června 2005, Dansk Rørindustri a další v. Komise, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Sb. rozh. s. I-5425, bod 227).
- 106 Soudní dvůr totiž zdůraznil, že provádění zmíněné politiky vyžaduje, aby Komise mohla přizpůsobit úroveň pokut potřebám této politiky v dané oblasti (viz rozsudek ze dne 7. června 1983, Musique Diffusion française a další v. Komise, 100/80 až 103/80, Recueil, s. 1825, bod 109).
- 107 Je třeba dodat, že závažnost protiprávního jednání musí být stanovena v závislosti na několika skutečnostech, jako jsou zvláštní okolnosti věci, její kontext a odrazující účinek pokut, aniž je sestaven závazný nebo taxativní výčet kritérií, k nimž musí být povinně přihlédnuto (viz rozsudek ze dne 17. července 1997, Ferriere Nord v. Komise, C-219/95 P, Recueil, s. I-4411, bod 33).
- 108 Tribunál tudíž v bodě 314 napadeného rozsudku správně zamítl argumentaci navrhovatelek vycházející ze srovnání mezi pokutou uloženou skupině Tomra a sankcemi uloženými Komisí v jiných rozhodnutích v oblasti hospodářské soutěže.
- 109 Za těchto podmínek Tribunál v rámci své úvahy týkající se částky uložené pokuty neporušil zásadu rovného zacházení.
- 110 Pátý důvod kasačního opravného prostředku uváděný navrhovatelkami na podporu jejich kasačního opravného prostředku tudíž nemůže obstát.
- 111 Ze všech předcházejících úvah vyplývá, že kasační opravný prostředek musí být zamítnut v plném rozsahu.

K nákladům řízení

- 112 Podle čl. 69 odst. 2 jednacího řádu, jenž se na řízení o kasačním opravném prostředku použije na základě článku 118 téhož jednacího řádu, se účastník řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení a navrhovatelky neměly ve věci úspěch, je důvodné posledně uvedeným uložit náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

- 1) Kasační opravný prostředek se zamítá.**
- 2) Tomra Systems ASA, Tomra Europe AS, Tomra Systems GmbH, Tomra Systems BV, Tomra Leergutsysteme GmbH, Tomra Systems AB a Tomra Butikkssystemer AS se ukládá náhrada nákladů řízení.**

Podpisy.